[א]ואשת אחיו שלא היה בעולמו וכלתו הרי אלו פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם [א][ב]וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו אילונית צרותיהן מותרות ואי אתה יכול לומר בחמותו ובאם חמותו ובאם חמיו שנמצאו אילונית או שמיאנו [ג]כיצד פוטרות צרותיהן היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואות לאחיו ולו אשה אחרת ומת כשם שבתו פטורה כך צרתה פטורה הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה אפילו הן מאה כיצד אם מתו צרותיהן מותרות היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואות לאחיו ולו אשה אחרת מתה בתו או נתגרשה ואח"כ מת אחיו צרתה מותרת [ב][ד]וכל היכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת:

גמ' מכדי כולהו מאחות אשה ילפינן ליתני אחות אשה ברישא וכ"ת תנא חומרי חומרי נקט ור"ש היא דאמר שריפה חמורה אי הכי ליתני חמותו ברישא דעיקר שריפה בחמותו כתיבא ועוד בתר חמותו ליתני כלתו דבתר שריפה סקילה חמורה אלא בתו [ג]כיון דאתיא מדרשא חביבא ליה

כולהו

ואשת אחיו שלא היה בעולמו. כגון ראובן שמת בלא בנים ונולד לו אח לאחר מיתה ושמו לוי ועמד שמעון וייבם אשתו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים ונפלו שתיהן לפני לוי שתיהן פטורות לפי שאשת ראובן שנשאת לשמעון אסורה ללוי וענוש כרת עליה לפי שאשת אח בכרת כשאר עריות שבפרשה דכתיב בכולהו כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו[ד] ובמקום מצות יבום כשמת בלא בנים שריה רחמנא ואשת אחיו שלא היה בעולמו שמת קודם לידתו לא שרא ליה דכתיב[ה] כי ישבו אחים יחדיו שהיתה להם ישיבה אחת בעולם והלכך משמת ראובן נאסרה על לוי איסור עולם כאשת אח שיש לה בנים ואפילו עכשיו שנפלה לפניו מכח נשואי אחיו שמעון שהיה בעולמו אסורה לו בשביל ראובן וכשם שהיא אסורה לו כך צרתה אשת שמעון האחרת אסורה דילפינן לקמן[ו] על כל העריות העומדות עליו בכרת שנפלו לפניו לייבום עם צרותיהן שתיהן פטורות ואם נשאן ענוש כרת שמאחר שפטרן הכתוב עומדות עליו באיסור אשת אח שיש לו בנים: **וכלתו.** שמת בנו ונשא אחיו כלתו אסורה לו לעולם ואפילו לאחר מיתת בנו: **וכולן שמתו.** שמתה בתו קודם לאחיו או מיאנה. והיכי משכחת לה מיאון בבתו והרי הוא קיים ואין מיאון אלא ביתומה משכחת לה כגון שאביה השיאה לה לאחד ונתגרשה כשהיא קטנה ושוב אין לאביה רשות בה והלכה ונשאת לאחיו בעודה קטנה ויצאה במיאון ובפ׳ ב"ש (לקמן קט.) קרי לה יתומה בחיי האב. ואם נתגרשה מאחיו או מיאנה באחיו או נמצאת אילונית שמקחו מקח טעות ולא הויא אשת אחיו וכשמת אחיו הרי היא כמו שאינה אשתו ומתייבמת צרתה: **ואי אתה יכול לומר כו׳.** שכבר ילדו מאחר קודם שנישאו לאחיו הלכך לאו אילונית היא ומיאון נמי ליכא שהרי גדולות הן ואין ממאנת אלא יתומה קטנה כדמפרש לקמן בפ׳ ב"ש: **כשם שבתו פטורה.** שהרי אסורה לו ואין שם אח אלא הוא כך צרתה פטורה כדיליף בגמרא[ז]: **הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני.** דהיכא דיש אח אחר שתיהן מותרות לו אינן פטורות שהרי יש כאן מצות יבום ומתייבמת האחת והשניה פטורה דכתיב את בית אחיו (דברים כה) בית אחד הוא בונה ולא שתים [לקמן מד.]. ואם ייבם האחד את צרת בתו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים וחזרו ונפלו לפניו: **כשם שצרת בתו פטורה.** שנאסרה עליו משעת נפילת אחיו הראשון שנפלה עם בתו לפניו ופטרתה בתו הימנו והרי היא עליו כאשת אח שיש לו בנים ואסורה לו עולמית: **כך צרת צרתה.** אשת אחיו השני האחרת פטורה שזו פוטרתה. וטעמא יליף בגמרא[ח] מלצרור (ויקרא יח) שצרת ערוה פוטרת צרתה: **ואפי׳ הם ק׳.** אחים והלכה צרת צרתה של בתו ונתייבמה לאחיו השלישי ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שתיהן נאסרות על זה וכן לעולם: **צרתה מותרת.** להתייבם לו שהרי בשעת זיקת ייבום אינה צרתה: **וכל היכולה למאן.** כגון שהערוה קטנה ויכולה למאן ולא מיאנה ומת אחיו הואיל וקידושיה אינה אלא מדרבנן[ט] וזיקת נפילתה מדרבנן אינה פוטרת צרתה מן החליצה ולהתייבם אסורה כדמפרש טעמא בגמרא[י] שנראית כצרת ערוה: **גמ׳ מכדי כולהו.** עריות מה שפטורות מן הייבום: **מאחות אשה ילפינן.** לקמן בשמעתין [ג:]: **ור"ש היא.** דאמר בפ׳ ד׳ מיתות (סנהדרין מט:) שריפה חמורה ולהכי תנא רישא בתו ובת בתו כולהו עד אם חמיו בשריפה: **בחמותו כתיב.** ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא באש ישרפו (ויקרא כ): **כלתו.** בסקילה בפ׳ ד׳ מיתות (שם דף נג.). וכל שאר עריות דמתני׳ אינן במיתת בית דין אלא בכרת: **כיון דאתיא מדרשא.** ליאסר עליו חביבא ליה לתנא ואקדמה ברישא. ולקמן [יג.] מפרשי לה:

כולהו

או שנמצאו אילונית. דאילונית קדושי טעות הן ולא היתה אשת אחיו ותימה [דאמרינן] (לקמן ד׳ סא:) קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין כו׳ קטנה שמא תמצא אילונית ואמאי תתייבם ממה נפשך דאם אינה אילונית שפיר מייבם ואם היא אילונית נמי שרי דלא היתה אשת אחיו ואר"ת דההיא בקבלה עלויה וכה"ג משני כרים בן סורר (סנהדרין סט:) א) וה"ר אברהם מבורגויילה תירץ בנמצאת אילונית בחיי האח והקפיד אבל לאחר מיתה דלמא אם היה קיים לא היה מקפיד ולא נהירא דבהדיא קתני בתוספתא (פ"א) נמצאו אילונית בין בחיי הבעל בין לאחר מיתה צרותיהן מותרות ובגמ׳ נמי אפרש בע"ה למאן דשרי צרת בתו אילונית אפי׳ בהכיר בה מאי חידוש השמיענו בתוספתא בין מחיים בין אחר מיתה וא"ת דהכא משמע דאילונית לא בעי גט [אפי׳ מדרבנן] דאי בעיא היתה צרתה חולצת ולא מתייבמת כדתנן במתני׳ כל שיכולה למאן ולא מיאנה כו׳ ובכתובות בפרק אלמנה (דף ק:) תנן הממאנת והשניה והאילונית אין להם כתובה משמע הא גיטא בעיא דהכי דייק בהמדיר (כתובות דף עג. ושם) וי"ל דהתם נקט האי לישנא משום דלא מצי למנקט אינן צריכין גט משום שניה דקתני בהדייהו תדע דע"כ ממאנת לא בעיא גיטא אע"ג בהמדיר לא דייק הכי אלא משום דברישא קתני אינה מקודשת וסיפא תנא שלא בכתובה והא דתנן בהשולח (גיטין דף מו: ושם) המוציא אשתו משום אילונית לא יחזיר ומפרש משום קלקולא דשמא תנשא לאחר ויהיה לה בנים ויאמר כו׳ ונמצא גט בטל ובניה ממזרים דמשמע בעיא גט אר"י דהתם במוציאה משום ספק אילונית שאין הסימנים ניכרים יפה תדע דקתני סיפא נשאת לאחר והיו לה בנים ואילו ודאי אילונית אין לה רפואה דבהערל (לקמן עט:) פליגי ר"ע ור"א בסריס חמה אם חולץ וחולצין לאשתו שיש לו רפואה ובאילונית לא אשכחן דפליגי אף על גב דבקידשה על תנאי וכנסה סתם איכא למ"ד בהמדיר (כתובות עג:) דבעיא גט היינו דוקא בשאר מומין דאיכא דמחיל אבל אילונית שום אדם אין מוחל ואפי׳ לאביי דמפרש טעמא משום דאין אדם בועל בעילת זנות היינו בשאר מומין דמסיק אדעתיה ובדעתו אפי׳ יהיו בה מומין בועל לשם קדושין אבל אילונית דלא שכיח לא מסיק אדעתיה ומשום חשש אילונית לא יהא בועל לשם קדושין:

ואי אתה יכול לומר בחמותו שמיאנה. וא"ת משכחת לה מיאון בקידושי טעות דתנא דבי ר׳ ישמעאל אפי׳ בנה מורכב על כתיפה ממאנת והולכת לה ותירץ ריב"ן דמתני׳ איירי בקטנות ועוד אמר ר"י דבקידושי טעות מצי למימר דאפי׳ מיאון אינה צריכה ולא הוה מצי למיתני בסיפא כל שיכולה למאן כו׳ וממאנת דר׳ ישמעאל לאו דוקא דאפי׳ לא מיאנה לאו אשתו היא ואם ערוה היא צרתה מותרת מיהו בפרק בא סימן (נדה נב. ושם) משמע דבקידושי קטנות [נמי] איירי ר׳ ישמעאל גבי בתו של ר׳ ישמעאל שבאת למאן בבית המדרש ובנה מורכב על כתיפה ורבתה בכיה בבית המדרש ואמרו דבר שאמר אותו צדיק יכשל בו זרעו ונמנו וגמרו עד מתי הבת ממאנת עד שתביא ב׳ שערות ומשום ר׳ ישמעאל קאמר דנמנו דליכא למימר משום דר׳ יהודה נמנו דאמר עד שירבה השחור על הלבן דהא מודה רבי יהודה בנבעלת דאינה יכולה למאן והא דפריך בפרק נושאין על האנוסה (לקמן צז: ושם) וממאנת מי קא ילדה ומשני בקידושי טעות כר׳ ישמעאל הא דשביק קידושי קטנות דאיירי בהו לאו משום דמודי ר׳ ישמעאל בקידושי קטנות אלא משום דההיא סוגיא אליבא דשמואל ושמואל לא סבר לה כרבי ישמעאל בקידושי קטנות כדמוכח בפרק מי שמת (ב"ב קנו: ושם) אבל בקידושי טעות סבר כוותיה כדאמר בהמדיר (כתובות עד. ושם) קידש על תנאי ובעלה אינה צריכה הימנו גט והיינו כרבי ישמעאל וצריך לומר מתני׳ לא כרבי ישמעאל והא דקאמר בגמרא (דף ט.) בפלוגתא לא קמיירי היינו דוקא אמנינא דט"ו נשים: **דלבתר** שריפה סקילה חמורה. בחנם נקט הכי דאפילו היתה סקילה קלה בכל ד׳ מיתות בית דין ה"ל למיתני כלתו בתר חמותו דבכל הנך ליכא מיתה אלא כרת למודיה: **בתו** כיון דאתיא מדרשא חביבא ליה. היינו בתו מאנוסתו כדפי׳ בקונטרס אבל בתו מנשואתו מערות אשה ובתה נפקא דלא גרע מבת אשתו וא"ת והיכי נפקא והא אין מזהירין מן הדין כדאמר לקמן בפ"ב (דף כב:) גבי אחותך בת אביך (היא) או בת אמך דצריך למכתב אחותך היא לחייב על אחותו בת אביו ובת אמו לומר שאין מזהירין מן הדין ואר"י דלא דמי דהתם לא איירי קרא אלא באחותו שאינה מן האב ומן האם דבת אביך או בת אמך משמע מן האב שלא מן האם ומן האם שלא מן האב וכדמפרש קרא בהדיא מולדת בית או מולדת חוץ (ויקרא יח) דמתרגמינן

דילידא

עין משפט
נר מצוה

ב א מיי׳ פ"ו מהל׳ יבום הלכה טו סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קעג סעיף יב:

ג ב מיי׳ שם הל׳ כא טוש"ע שם סעיף ז:

ד ג מיי׳ שם הלכה יד טוש"ע שם סעי׳ ה:

ה ד מיי׳ שם הלכה כג טוש"ע שם סעי׳ ז:

◆

תוספות ישנים

וכולן אם מתו. הך מתני׳ הוי"ל לא זו אף זו לא זו מתו דבדין הוא דצרותיהן מותרות דאין הערוה קיימת בשעת יבום אלא אפילו מיאנו דאיתא הערוה קמן מ"מ צרותיהן מותרות וה"מ מיאנו דכמו שלא נשאת מעולם לו דמי דהמיאון קא עקר קדושי קמאי ופשיטא דצרותיהן מותרות אלא אפילו נתגרשו דעשה מעשה קדושין גמורים אפ"ה צרותיהן מותרות וה"מ נתגרשו דבשעה שמת לא היתה ערוה עמו בצורת אישות לפי שעשה מעשה לעקור קדושי׳ אלא אפילו נמצאת אילונית דבשעה שמת היתה הערוה עמו בצורת אישות לפי שלא עשו מעשה לעקור הקידושין אלא הם נסוף כמו שהם בתחלה אפ"ה צרותיהן מותרות משום דהוי כמי שלא היתה אשתו: א) וה"ר ר׳ יעקב מקורביל מפרש דמאי אמרת דלמא אילונית היא וא"כ לא היתה אשת אחיו. לפי שאלו היה יודע שהיא אילונית לא קדשה. כמו כן נמי אם היה יודע בבירור שימות כשהיא קטנה לא יקפיד כזמן מוצא כ"כ אם היא אילונית. יעוד י"ל דהא דאמרינן קטנה אינה מתייבמת שמא תמצא אילונית היינו לפטור צרתה להנשא לשוק דשמא תמצא אילונית ומצא שיש לו לייבם הצרה לפי שהצרה זקוקה לו והיינו כי הכא: ליתני לאחות אשה ברישא. וקשה הא דאמרי׳ פ׳ ד׳ מיתות כל מקום ששנו חכמים דרך מנין אין מוקדם ומאוחר והלכך מאי קשיא ליה הכא ליתני לאחות אשה כו׳. ואית דמתרצי דכי אמרי׳ אין מוקדם ומאוחר ה"מ היכא דקא חשיב המנין לגבי מעשה כגון ז׳ סמנים וקאמר דכל מקום דאמר דרך מנין אין מוקדם ומאוחר חוץ מז׳ סמנים וסדר יומא כדקאמר התם. וא"נ י"ל דנהי דאמרינן אין מוקדם ומאוחר אלא עשה מהמאוחר מוקדם לא קפדינן בה. מיהו מ"מ צריך לתת טעם בדבר למה הקדים המאוחר והכא נמי [illegible] דאין מוקדם מיהו מ"מ כיון [illegible] ליה למתני׳ לאחות אשה ברישא כו׳ לתת טעם למה לא הקדימה ומשו"ה קא מיבעיא ליה דליתני לאחות אשה ברישא:

מסורת הש"ס

א) קדושין מד: [לקמן יב. ג.], ב) [לקמן קז.], ג) כ"ק קח: [נדרים ג. נזיר ב: ב"ק יז: ומוס מח. בכורות יג. לקמן ג. נג. ר"ה יב.], ד) ויקרא יח, ה) [דברים כה], ו) [דף ג:], ז) [לקמן ג.], ח) [לקמן ג:], ט) בס"א נוסף: ספק, י) [לקמן ג.], כ) [לקמן יב. ד"ה תני שמין].

◆

מוסף רש"י

וכולן. פ"י עריות ששנינו שפוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום, וילפינן לה מקרא שהערוה הנופלת ליבום לפני קרוב שהיא עליו בכרת פטורה ופוטרת צרתה. וכולן העריות אם מתו. קודם שמת הבעל, או מיאנו. בבעל, או נתגרשו. דכשמת ונפלה הצרה לפני היבם לא צרת ערוה היתה ולא פטורה ערוה לצרותיה ומותרת ליבם (קדושין מד.). וכל היכולה למאן ולא מיאנה. בתו קטנה הנשואה לאחיו ולא קיבל אביה קדושין, כגון שהשיאה אביה תחילה לאחר ונתגרשה והיא יתומה בחיי האב ויכולה למאן ולא מיאנה בו ומת, צרתה חולצת. שאין זו צרת הבת לפוטרה משום צרת ערוה, הואיל והבת יכולה למאן אינן נשואין גמורין, ולא מתייבמת. הואיל ולא מיאנה הבת הויא לה כך צרת ערוה במקצת (לקמן קז:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones